

ФІНАНСОВІ Й ІНВЕСТИЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА ТА РЕСУРСИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ ЕКОНОМІКИ

Ігнатенко М. М.,
Мармуль Л. О.

Предметом дослідження є теоретичні й методичні аспекти визначення фінансових та інвестиційних джерел і ресурсів забезпечення й підвищення конкурентоспроможності підприємств агропродовольчої сфери економіки.

Метою роботи є визначення, оцінка та аналіз рівня й ефективності здійснення соціальної відповідальності аграрних підприємств та обґрунтування напрямів, джерел, засобів збільшення її обсягів та поширення.

Методологічною основою статті стали як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання. Були використані методи: діалектичний, монографічний, історичний, системно-структурного аналізу й синтезу, проблемно- та програмно-цільового підходів, статистико-економічні й економіко-математичні, опитування.

Результати роботи. У статті розглядаються актуальні питання обґрунтування фінансових та інвестиційних ресурсів та джерел забезпечення конкурентоспроможності підприємств агропродовольчої сфери економіки. Визначено їх структуру, складники та потреби в них й ефективність залучення; механізми й інструменти використання на основі всебічного моніторингу й оцінки ефективності виробничо-та фінансово-економічної діяльності на основі розрахунків, у т.ч. виробничої функції Кобба-Дугласа.

Обґрунтовано, що при цьому пріоритетне значення мають фінансово-економічний механізм залучення фінансових та інвестиційних ресурсів і джерел, а важливими інструментами є фондовий ринок, оподаткування, біржова торгівля, кредитування, власні ресурси. Розроблено напрями підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств (впровадження інновацій, маркетингових стратегій, системного управління).

Галузь застосування результатів. Висновки і результати статті можуть бути використані у науково-навчальному процесі економічних факультетів закладів вищої освіти; в управлінні аграрними і підприємствами й галузями.

Висновки. Фінансово-економічний стан та ефективність функціонування підприємств бюджетоутворюючих галузей агропродовольчої сфери можна оцінювати багатьма фінансово-економічними показниками. В різних ситуаціях та за різних задач одні з них більш точно визначають ефективність управління конкурентоспроможністю підприємств галузі, інші – менш точно. Особливо важливим для стратегічного управління є визначення фінансово-економічної, ресурсної та виробничої спроможності; виявлення зовнішніх і внутрішніх факторів, які найбільше впливають на підвищення конкурентоспроможності підприємств бюджетоутворюючих галузей агропродовольчої сфери.

Ключові слова: конкурентоспроможність, ресурси, джерела, підприємства, аграрні бюджетоутворюючі галузі, інвестиції, фінансово-економічний механізм, інструменти, напрями, підвищення, управління.

ФИНАНСОВЫЕ И ИНВЕСТИЦИОННЫЕ ИСТОЧНИКИ И РЕСУРСЫ ОБЕСПЕЧЕНИЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ АГРОПРОДОВОЛЬСТВЕННОЙ СФЕРЕ ЭКОНОМИКИ

Игнатенко Н. Н.,
Мармуль Л. А.

Предметом исследования являются теоретические и методические аспекты определения финансовых и инвестиционных источников и ресурсов обеспечения и повышения конкурентоспособности предприятий агропродовольственной сферы экономики.

Целью работы является определение, оценка и анализ уровня и эффективности осуществления социальной ответственности аграрных предприятий и обоснование направлений, источников, средств увеличения ее объемов и распространение.

Методологической основой статьи стали как общенаучные, так и специальные методы научного познания. Были использованы методы: диалектический, монографический, исторический, системно-структурного анализа и синтеза, проблемно и программно-целевого подходов, статистико-экономические и экономико-математические, опросы.

Результаты работы. В статье рассматриваются актуальные вопросы обоснования финансовых и инвестиционных ресурсов и источников обеспечения конкурентоспособности предприятий агропродовольственной сферы экономики. Определены их структуру, составляющие и потребности в них и эффективность привлечения; механизмы и инструменты использования на основе всестороннего мониторинга и оценки эффективности производственно и финансово-экономической деятельности на основе расчетов, в т.ч. производственной функции Кобба-Дугласа.

Обосновано, что при этом приоритетное значение имеют финансово-экономический механизм привлечения финансовых и инвестиционных ресурсов и источников, а важными инструментами являются фондовый рынок, налогообложения, биржевая торговля, кредитование, собственные ресурсы. Разработаны направления повышения конкурентоспособности аграрных предприятий (внедрение инноваций, маркетинговых стратегий, системного управления).

Область применения результатов. Выводы и результаты статьи могут быть использованы в научно-учебном процессе экономических факультетов высших учебных заведений; в управлении аграрными предприятиями и отраслями.

Выводы. Финансово-экономическое состояние и эффективность функционирования предприятий бюджетобразующих отраслей агропродовольственной сферы можно оценивать многими финансово-экономическими показателями. В различных ситуациях и при различных задачах одни из них более точно определяют эффективность управления конкурентоспособностью предприятий отрасли, другие – менее точно. Особенно важным для стратегического управления является определение финансово-экономической, ресурсной и производственной способности; выявление внешних и внутренних факторов, которые больше всего влияют на повышение конкурентоспособности предприятий бюджетобразующих отраслей агропродовольственной сферы.

Ключевые слова: конкурентоспособность, ресурсы, источники, предприятия, аграрные бюджетобразующих отраслях, инвестиции, финансово-экономический механизм, инструменты, направления, повышение, управление.

FINANCIAL AND INVESTMENT SOURCES AND RESOURCES OF ENSURING COMPETITIVENESS OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Ihnatenko Nikolay,
Marmul Larisa

The subject of the research is theoretical and methodological aspects of determining the financial and investment sources and resources of providing and improving the competitiveness of agro-food enterprises.

The purpose of the work is to determine, evaluate and analyze the level and effectiveness of the implementation of social responsibility of agricultural enterprises and justify the directions, sources, means of increasing its volume and distribution.

The methodological basis of the article was both general scientific and special methods of scientific knowledge. Methods were used: dialectical, monographic, historical, system-structural analysis and synthesis, problem- and program-target approaches, statistical-economic and economic-mathematical, surveys.

Results of work. The article deals with topical issues of substantiation of financial and investment resources and sources of ensuring the competitiveness of agro-food enterprises. Their structure, constituents and their needs and effectiveness of attraction are determined; mechanisms and instruments of use on the basis of comprehensive monitoring and evaluation of the efficiency of production and financial and economic activities on the basis of calculations, incl. Cobb-Douglas production function.

It is substantiated that the priority is given to the financial and economic mechanism of attracting financial and investment resources and sources, and the important instruments are the stock market, taxation, stock exchange trade, crediting, own resources. management).

The field of application of results. The conclusions and results of the article can be used in the scientific-educational process of economic faculties of institutions of higher education; in management of agrarian and enterprises and industries.

Conclusions. The financial and economic condition and efficiency of functioning of enterprises of budget-forming branches of the agro-food industry can be estimated by many financial and economic indicators. In different situations and for different tasks, some of them more accurately determine the effectiveness of managing the competitiveness of enterprises in the industry, others – less accurately. Particularly important for strategic management is the determination of financial, economic, resource and production capacity; identification of external and internal factors that most influence the competitiveness of the enterprises of the budget-forming branches of the agro-food sector.

Key words: competitiveness, resources, sources, enterprises, agrarian budget-forming industries, investments, financial and economic mechanism, tools, directions, promotion, management.

JEL Classification: Q12, Q14, E63, G30.

Постановка проблеми. Проблема забезпечення й постійного підвищення конкурентоспроможності товаровиробників не втрачає своєї актуальності. Її розв'язання напряму залежить від спроможності сільськогосподарських галузей та підприємств зберегти життєздатність у довгостроковій перспективі, підтримувати безперервність свого розвитку й завойовувати бажану частку ринку. Жорстка конкуренція на всіх ринках, ускладнена в нашій країні наявністю загальної економічної кризи, зумовлює необхідність розробки заходів, спрямованих на створення й реалізацію конкурентних переваг.

Однак забезпечення й підтримання конкурентних переваг з кожним днем ускладнюється внаслідок виснаження й зменшення продуктивності природних ресурсів, обмеженості інформації, настання ризикових ситуацій, невизначеності та ін. Висока мінливість навколишнього середовища й посилення впливу

невизначеності часто роблять конкурентні переваги нетривалими, унікальність ресурсів і можливостей – ненадійними, а ефективні сьогодні підходи можуть уже завтра застаріти.

У таких умовах розробка адаптаційних заходів щодо створення стратегічних конкурентних переваг на базі використання власного стратегічного потенціалу набуває особливої значущості, адже практично всі управлінські рішення так чи інакше торкаються потенціалу підприємств агросфери, його використання, прирощення його розміру, управління ним. Без цього неможливо забезпечити конкурентоспроможність, інноваційність і сталий розвиток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням конкурентоспроможності підприємств, розробки методології управління конкурентними перевагами різних суб'єктів господарювання й соціально-економічної та виробничої діяльності присвячені праці багатьох зарубіжних і вітчизняних вчених: Ж.-Ж. Ламбена, М. Портера, Ф. Котлера, А. Асселя, Є. Азаряна, Г. Азоева, І. Ансоффа, Р. Фатхутдінова, Л. Балабанової, М. Ігнатенка, Н. Куденко, Л. Леваєвої, Л. Мармуль, А. Наливайка та інших.

Незважаючи на це, існуючі численні тлумачення поняття конкурентоспроможності підприємства та галузі мають певні недоліки. В окремих наукових працях трапляється підміна споріднених категорій. Також це стосується інструментів й механізмів управління конкурентоспроможним розвитком. Тому виявлення фінансових та інвестиційних джерел і ресурсів, розробка механізмів, інструментів, практичних заходів підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств, особливо бюджетоутворюючих галузей, є актуальною та потребує поглиблених досліджень.

Мета статті – обґрунтування фінансових та інвестиційних джерел і ресурсів, а також механізмів та інструментів забезпечення й підвищення конкурентоспроможності підприємств аграрних бюджетоутворюючих галузей, а також його практичних напрямів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Процеси перетворення вітчизняної аграрної економіки з планової, адміністративно-командної системи господарювання на ринкову, відбувалися дуже складно. Це було пов'язано, насамперед, з гострим дефіцитом джерел надходження коштів для підприємств бюджетоутворюючих галузей агропродовольчої сфери, різким скороченням їх бюджетного фінансування, низьким рівнем виконання державних інвестиційних програм, недостатніми потужностями вітчизняних суб'єктів господарювання, їх слабким інвестиційним потенціалом.

Тому питання обґрунтування напрямів та ресурсів, джерел інвестиційного забезпечення та фінансування розвитку підприємств бюджетоутворюючих галузей агропродовольчої сфери вийшли на перший план і стали визначальними факторами забезпечення і їх конкурентоспроможності, і стійкого функціонування загалом [1, с. 86]. Проте у частині обґрунтування фінансово-економічного механізму забезпечення й підвищення конкурентоспроможності є актуальними та потребують подальших розробок.

Важливою умовою сучасного розвитку підприємств бюджетоутворюючих галузей агропродовольчої сфери є формування достатніх фінансово-кредитних та інвестиційних ресурсів. Без зростання інвестицій та підвищення ефективності їх використання при тому, що в будь-якому виробництві реальною основою економічних відносин є фінансові відносини, неможливі інноваційні процеси як пріоритетні для їх соціально-економічного піднесення. Тільки конкурентоспроможне виробництво достатньою мірою забезпечує власне розширене відтворення, продовольства та надходження до бюджету.

Для формування чіткого уявлення про ступінь фінансування підприємств бюджетоутворюючих галузей агропродовольчої сфери, виявлення основних каналів надходження фінансово-кредитних ресурсів, створення організаційно-економічного механізму та сприятливих умов для їх освоєння з боку місцевих органів влади, велике значення має проведення реального аналізу джерел залучення фінансово-кредитних коштів, визначення їх структури та обсягів.

Структурні зрушення суб'єктів господарювання бюджетоутворюючих галузей агропродовольчої сфери, їх виробництва та обігу, сутнісні глибокі зміни економічних умов господарювання викликають необхідність впровадження відносно нетрадиційних, для попереднього досвіду роботи, методів оновлення матеріально-технічної бази. Розвиток ринкових відносин в Україні передбачає постійне зростання фінансового сектору кредитно-фінансової системи і скорочення державного інвестування та кредитування. При цьому обґрунтовуються всілякі варіанти досягнення цілей, поставлених різними суб'єктами фінансово-економічних відносин бюджетоутворюючих галузей агропродовольчої сфери [2, с. 12].

На нашу думку, одним зі шляхів вирішення фінансово-кредитних проблем аграрних підприємств є зростання виробництва через нові джерела залучення коштів, перспективними з яких є прибуток, фондові ресурси, лізинг, дешеві довгострокові кредити; модернізації та інновації. При використанні такого альтернативного джерела фінансування, як фондовий ринок, суб'єкти господарювання бюджетоутворюючих галузей агропродовольчої сфери зможуть залучати кошти за рахунок випуску і розміщення акцій і облігацій.

Однак фондовий ринок у країні не набув належного розвитку. Для його становлення ефективного фондового ринку в першу чергу необхідно створити потужну інфраструктуру, основою якої повинні стати, окрім клірингової палати та депозитаріїв, конкурентоспроможні фондові й товарні біржі. Запровадження прямих джерел інвестування допоможе суб'єктам господарювання збільшити власний прибуток за рахунок прямих продаж. На сьогоднішній день вищезгаданому джерелу фінансування приділено однаково недостатньо уваги як на державному рівні, так і в регіонах.

Отже, доцільно в кожному адміністративному районному центрі організувати біржу, через яку здійснювати торги з продажу конкурентоспроможної на внутрішньому та зовнішньому ринках продукції. Кошти,

отримані від біржової реалізації, при стягненні мита за ввіз імпортової продукції, яка є аналогом вітчизняної, направити на субвенції бюджетуютьючим галузям, а саме підприємствам-резидентам [3, с. 48]. Одночасно, створення фондових і товарних бірж або їх філій на місцях завершить процес структурування ринку товарів, що виробляються аграрними підприємствами, а держава отримає можливість ефективно впливати на цінову ситуацію на споживчому ринку.

Організація біржової торгівлі дозволить налагодити нормальне ціноутворення, дасть можливість бюджетуютьючим галузям продовольчої сфери отримати максимально можливу ціну за свій товар і поставити на споживчий ринок продукцію за оптимальними цінами. Таким чином, здійснення запропонованих заходів поступово призведе до збільшення обсягів залучення фінансово-кредитних ресурсів до підприємств бюджетуютьючих галузей агропродовольчої сфери регіону за рахунок використання нового джерела інвестування.

Перед тим, як здійснити залучення фінансово-кредитних ресурсів, необхідно провести оцінку економічної спроможності суб'єктів господарювання бюджетуютьючих галузей агропродовольчої сфери погасити банківську позику у майбутньому. Такий аналіз здійснюється за допомогою моделювання та розрахунку відносного інтегрального коефіцієнту ефективності використання капіталу.

Ефективність функціонування підприємств бюджетуютьючих галузей агропродовольчої сфери залежить від власних можливостей: внутрішніх і зовнішніх [4, с. 78]. Вважаємо, що з метою прогнозування виробничої діяльності суб'єктів господарювання слід застосувати виробничу функцію Кобба-Дугласа. Ми погоджуємося з вченими, які доводять доцільність застосування функції Кобба-Дугласа як вдалого інструменту для прогнозування ефективної виробничої діяльності суб'єктів господарювання бюджетуютьючих галузей продовольчої сфери.

Системний аналіз показників фінансової діяльності, ефективності використання ресурсів і капіталу дозволив визначити інтегральний коефіцієнт використання капіталу і трудових ресурсів та здійснити групування об'єктів господарювання бюджетуютьючих галузей агропродовольчої сфери із задовільним, нестабільним та незадовільним фінансовим станом [5, с. 101]. У моделі ми припускаємо, що ефективність використання капіталу як залежність від власного капіталу та трудових ресурсів для досліджуваних сільськогосподарських підприємств має вигляд мультиплікативної функції:

$$y = aK^{\alpha}L^{\beta}, \quad (1)$$

де K - капітал; L - праця чи трудові ресурси; a , α , β - параметри.

Відповідна ж функціональна залежність для кожного окремого досліджуваного сільськогосподарського підприємства, відповідно до нашої гіпотези, описується функцією:

$$y = aK^{\alpha}L^{\beta}U, \quad (2)$$

де U - випадкова величина, математичне сподівання якої дорівнює одиниці.

Запропоновану залежність (2) за допомогою логарифмування ми перетворили у лінійну та за допомогою лінійної регресії знайшли параметри a , α , β для сукупності досліджуваних сільськогосподарських підприємств за один фінансовий рік протягом періоду 2013-2018 рр. Системний аналіз показників фінансової діяльності, ефективності використання ресурсів і капіталу дозволив визначити інтегральний коефіцієнт використання капіталу і трудових ресурсів та здійснити групування сільськогосподарських підприємств із задовільним, нестабільним та незадовільним фінансовим станом [6, с. 8].

Розподіл суб'єктів господарювання бюджетуютьючих галузей агропродовольчої сфери за значенням відносного інтегрального коефіцієнта ефективності використання капіталу і трудових ресурсів визначається як середнє значення за п'ять років за формулою:

$$U = \frac{U_{07}|U_{08}|U_{09}|U_{10}|U_{11}|}{5}, \quad (3)$$

Таким чином, розрахувавши фінансово-економічні показники за величиною відносного інтегрального коефіцієнта ефективності використання капіталу можна розподілити всі суб'єкти господарювання бюджетуютьючих галузей продовольчої сфери на три групи. Суб'єкти господарювання першої групи, (у яких значення >1) мають всі можливості для ефективності використання капіталу і трудових ресурсів порівняно з іншими групами. Друга група (у яких значення < 1 від 0,500 до 1) має можливості для покращення ефективності використання вище названих факторів. Третій групі (значення яких < 1 від 0 до 0,500) потрібно переглянути діяльність, організацію та здійснення господарювання.

Згідно проведених розрахунків, ефективність стратегічного управління конкурентоспроможністю суб'єктів господарювання бюджетуютьючих галузей агропродовольчої сфери значною мірою залежить від адекватної оцінки їх стану, ризиків функціонування, виробничо-економічних можливостей.

Висновки. Фінансово-економічний стан та ефективність функціонування підприємств бюджетуютьючих галузей агропродовольчої сфери можна оцінювати багатьма фінансово-економічними показниками. В різних ситуаціях та за різних задач одні з них більш точно визначають ефективність управління конкурентоспроможністю підприємств галузі, інші – менш точно. Особливо важливим для стратегічного управління є визначення фінансово-економічної, ресурсної та виробничої спроможності; виявлення зовнішніх і внутрішніх факторів, які найбільше впливають на підвищення конкурентоспроможності підприємств бюджетуютьючих галузей агропродовольчої сфери.

При цьому слід здійснювати постійний моніторинг відповідних ринків; попиту і пропозиції на відповідні види продукції та їх динаміки; конкуренції та ринкової поведінки конкурентів. Це дозволить розробити результативні маркетингові стратегії аграрних підприємств, направлених на досягнення, збереження та підвищення їх конкурентоспроможності. Як наслідок, буде здійснюватися зростання й модернізація виробництва; наповнюватися місцеві й державні бюджети; вирішуватись соціальні проблеми працівників та жителів сільських територій.

Список використаних джерел

1. Охота В. І. Конкурентоспроможність України на світовій економічній арені. Економічний аналіз. 2015. Том 19. № 1. С. 86-87.
2. Вініченко І. І. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: стан і перспективи. Агросвіт. 2013. № 21. С. 10-13.
3. Мармуть Л. О., Романюк І. А. Потенціал конкурентоспроможності підприємницької діяльності у галузі сільського зеленого туризму. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. Бердянськ: Видавець Ткачук О. В., 2017. № 1 (37). С. 47-50.
4. Злидень І. М. Методичні підходи до оцінки конкурентоспроможності підприємства. Економіка: проблеми теорії і практики. Дніпропетровськ : ДНУ, 2014. Вип. 213: Т. І. С. 75-81.
5. Гудзь О. Є. Фінансові стратегії забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Фінансовий простір. 2013. № 4. С. 97-103.
6. Єрмаков О. Ю., Ігнатенко М. М. Фінансово-інвестиційне забезпечення виробничих інновацій та соціальної відповідальності аграрних підприємств. Інвестиції: практика та досвід. 2015. № 18. С. 7-10.
7. Червякова В. В. Основні проблеми та перспективи підвищення інвестиційної привабливості України. Економіка та управління на транспорті. 2017. Вип. 4. С. 142-149.
8. Літвінова Ю. О. Проблеми забезпечення конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах. Управління розвитком. 2012. № 9. С. 35-37.
9. Кирик О. А. Бенчмаркінг як інструмент пошуку інновацій. Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. 2013. № 1. С. 49-52.

References

1. Okhota, V. I. (2015). Konkurentospromozhnist' Ukrayiny na svitoviy ekonomichniy areni [Ukraine's competitiveness in the global economic arena]. Ekonomichnyy analiz - Economic analysis, 1(19), 86-87 [in Ukr.].
2. Vinichenko, I. I. (2013). Konkurentospromozhnist' ahrarykh pidpryyemstv: stan i perspektvyv [Competitiveness of agricultural enterprises: status and prospects]. Ahrosvit, 21, 10-13 [in Ukr.].
3. Marmul', L. O. & Romaniuk, I. A. (2017). Potentsial konkurentospromozhnosti pidpryyemnyts'koyi diyal'nosti u haluzi sil's'koho zelenoho turyzmu [Competitiveness potential of entrepreneurship in rural green tourism]. Visnyk Berdyans'koho universytetu menedzhmentu i biznesu - Bulletin of Berdyansk University of Management and Business, 1 (37), 47-50 [in Ukr.].
4. Zlyden', I. M. (2014). Metodychni pidkhody do otsinky konkurentospromozhnosti pidpryyemstva [Methodical approaches to assessing the competitiveness of an enterprise]. Ekonomika: problemy teorii i praktyky - Economics: problems of theory and practice, 213(I), 75-81 [in Ukr.].
5. Hudz', O. Ye. (2013). Finansovi stratehiyi zabezpechennya konkurentospromozhnosti pidpryyemstva [Methodical approaches to assessing the competitiveness of an enterprise]. Finansovyy prostir - Financial space, 4, 97-103 [in Ukr.].
6. Yermakov, O. Yu. & Ihnatenko, M. M. (2015). Finansovo-investytsiynе zabezpechennya vyrobnychyykh innovatsiy ta sotsial'noyi vidpovidal'nosti ahrarykh pidpryyemstv [Financial and investment support of industrial innovations and social responsibility of agricultural enterprises]. Investytsiyi: praktyka ta dosvid - Investment: practice and experience, 18, 7-10 [in Ukr.].
7. Chervyakova, V. V. (2017). Osnovni problemy ta perspektvy pidvyshchennya investytsiynoyi pryvablyvosti Ukrayiny [The main problems and prospects of increasing the investment attractiveness of Ukraine]. Ekonomika ta upravlinnya na transporti, 4, 142-149 [in Ukr.].
8. Litvinova, Yu. O. (2012). Problemy zabezpechennya konkurentospromozhnosti pidpryyemstva v suchasnykh umovakh [Problems of ensuring the competitiveness of the enterprise in modern conditions]. Upravlinnya rozvytkom - Development Management, 9, 35-37 [in Ukr.].
9. Kyryk, O. A. (2013). Benchmarkinh yak instrument poshuku innovatsiy [Benchmarking as a tool for finding innovation]. Visnyk Berdyans'koho universytetu menedzhmentu i biznesu - Bulletin of Berdyansk University of Management and Business, 1, 49-52 [in Ukr.].

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Ігнатенко Микола Миколайович, доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри економіки ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»
e-mail: professorignatenko@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5713-7951>
Researcher ID: F-9903-2019

Мармуль Лариса Олександрівна, доктор економічних наук, професор, професор кафедри економіки ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»
e-mail: marmul61@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5589-9338>
Researcher ID: F-4924-2019

ДАННЫЕ ОБ АВТОРАХ

Игнатенко Николай Николаевич, доктор экономических наук, доцент, заведующий кафедрой экономики ГБУЗ «Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды»
e-mail: professorignatenko@ukr.net

Мармуль Лариса Александровна, доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры экономики ГБУЗ «Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды»
e-mail: marmul61@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHORS

Ihnatenko Nikolay, Doctor of Economics, Associate Professor, Head of the Department of Economics Pereiaslav-Khmelnitsky Hrygorii Skovoroda State Pedagogical University
e-mail: professorignatenko@ukr.net

Marmul Larisa, Doctor of Economics, Professor, professor of the department of economics Pereiaslav-Khmelnitsky Hrygorii Skovoroda State Pedagogical University
e-mail: marmul61@ukr.net

Подано до редакції 12.01.2020

Прийнято до друку 28.01.2020

УДК 339.137.2

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2020-44-18-24>

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ ВІДПОВІДНОСТІ ЗАПИТАМ СПОЖИВАЧІВ, БРЕНДИНГУ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ

Кучеренко С. Ю.,
Леваєва Л. Ю.

***Предметом дослідження** є теоретичні, методичні й практичні аспекти підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств з використанням маркетингових ринкових інструментів та прогнозування динаміки аграрного ринку.*

***Метою роботи** є обґрунтування напрямів підвищення конкурентоспроможності аграрних підприємств на засадах відповідності попиту й побажанням споживачів; формування позитивного іміджу товаровиробників; активної креативної реклами й брендингу товарів; безпеки та якості продукції; прогнозування динаміки аграрних ринків.*

***Методологічною основою статті** стали як загальнонаукові, так і спеціальні методи наукового пізнання. У процесі написання статті були використані методи: діалектичний, економічних порівнянь і узагальнень, групування, графічний, системно-структурного аналізу і синтезу.*

***Результати роботи.** У статті ґрунтовно досліджено основний напрям формування конкурентних переваг для аграрних підприємств – забезпечення репутації й устанавлення тісних та усталених зв'язків зі споживачами. Йдеться про брендинг продукції, рекламу, імідж товаровиробників, а також моніторинг конкурентоспроможності й динаміку аграрних ринків.*

***Галузь застосування результатів.** Результати й висновки можуть бути використані при підготовці фахівців з економіки, менеджменту та маркетингу у закладах вищої освіти; в управлінні аграрними підприємствами; у діяльності сільських громад.*

***Висновки.** У результаті оцінки конкурентоспроможності продукції можуть бути прийняті рішення про шляхи підвищення конкурентоспроможності: зміна складу, структури застосовуваних ресурсів (сировини, напівфабрикатів); зміна порядку створення продукції; зміна системи контролю якості вироблення, зберігання, пакування, транспортування; зміна цін на продукцію, послуги, по обслуговуванню і логістики; зміна порядку реалізації продукції на ринку; зміна структури і розміру інвестицій у розробку, виробництво і збут продукції. Стратегія підвищення якості товару є найважливішою складовою частиною стратегії підприємств, що належать до агропродовольчої сфери. Об'єктами прогнозування є показники якості товару, що поступають аналогічним показниками товарів конкурентів.*

***Ключові слова:** аграрне підприємство, аграрний ринок, брендинг, конкурентоспроможність, реклама, прогнозування, споживач.*